

УДК 355.1:342.9

С. М. Мельник

ФОРМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У МІНІСТЕРСТВІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У статті, з урахуванням загроз і ризиків, які постають перед інформаційною безпекою України в цілому та структур, що підпорядковуються Міністерству оборони, зокрема, виокремлено і висвітлено зміст основних форм адміністрування забезпечення інформаційної безпеки та здійснення цифрової трансформації.

Розкрито сутність таких форм адміністрування як: 1) забезпечення формування державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва в мирний час та особливий період в частині щодо політики цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки; 2) формування та організація виконання завдань оборонної реформи в частині, що стосується питань цифрової трансформації, впровадження інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки; 3) організація, координація та контроль супроводження силами та засобами інформаційної безпеки у межах виконання завдань оборони України; 4) виконання інших завдань та функцій, які покладені на Міністерство оборони України за напрямами цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки.

В окремому порядку охарактеризовано особливості правового статусу та підпорядкування Директорату політики цифрової трансформації та інформаційної безпеки у сфері оборони Міністерства оборони України. Обґрунтовано, що нормативне забезпечення відомчої діяльності із забезпечення інформаційної безпеки Міністерства оборони лише започатковується і потребує розвитку. У зв'язку з цим, одним із основних завдань сучасної юридичної науки є вироблення пропозицій щодо удосконалення нормативної основи забезпечення реформи цифрової трансформації і інформаційної безпеки у системі Збройних Сил України та апарату Міністерства оборони України.

Ключові слова: Україна, оборона, Збройні Сили України, інформаційна безпека, цифрова трансформація, органи військового управління, безпека.

DOI 10.34079/2226-3047-2023-13-25-62-68

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В останні роки система Збройних Сил України, як ніколи раніше в новітній історії, відчула на собі руйнівний потенціал впливу цілеспрямованої дезінформації, інформаційних атак і диверсій, які здійснювалися з боку недружніх держав та контрольованих ними неформальних організацій. Особливістю таких акцій було те, що вони здійснювалися, як правило, із застосуванням значної кількості зразків спеціальної техніки, цифрових ресурсів і потужностей мережі Інтернет та були спрямовані на дезорганізацію сталого режиму функціонування центральних органів влади, які реалізують державну політику у сфері забезпечення обороноздатності та національної безпеки України. Так, за офіційними даними Міністерства оборони України (далі – МО) починаючи з кінця 2013 р. інформаційна безпека силових структур та їх органів управління систематично ставала об'єктами недоброзичливих посягань (Міністерство оборони України, 2018). За таких умов об'єктивною необхідністю для

держави є формування системи забезпечення інформаційної безпеки і цифровізації органів управління мілітарними структурами. МО це стосується безпосередньо. Це, як справедливо зауважує І. Р. Боднар, забезпечує можливість України здійснювати стратегічне інформаційне протистояння, яке здатне вирішувати конфлікт без застосування збройних сил у традиційному розумінні (Боднар, 2014, с. 69). У зазначеному аспекті, завданням правової доктрини є аналіз правових засад адміністрування процесів цифрової трансформації і інформаційної безпеки у МО та вироблення обґрунтованих пропозицій щодо його удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з обраної теми підтверджує, що певні правові аспекти дослідження регулювання процесів здійснення цифрової трансформації та інформаційної безпеки у Міністерстві оборони фрагментарно розкривалися у наукових працях таких авторів як І. Р. Боднар, Ю. Ю. Калиновський, Є. М. Мануйлов, Б. М. Тична та н. Проте, відповідні питання висвітлені на сьогодні недостатньо і є доцільність збільшення доктринальних розробок у зазначеному напрямі.

Формулювання мети статті. Метою статті є виокремлення і характеристика форм адміністрування цифрової трансформації та інформаційної безпеки у Міністерстві оборони України з урахуванням сучасних тенденцій цифровізації і впровадження інформаційних технологій у функціонування органів державної влади України.

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що категорія «форма адміністрування» має широке змістовне наповнення і пов'язана, передусім, з функціональним призначенням адміністративного права як галузі, яка регламентує владний вплив на суспільні відносини і процеси (Освіта України, 2011). Відповідно, адміністрування передбачає поєднання нормативної регламентації владного впливу на певні суспільні відносини та самого регуляторного впливу. Адміністративне регулювання цифрової трансформації та інформаційної безпеки в МО характеризується тим, що визначальною особливістю цього процесу є те, що воно здійснюється в межах управління сферою оборони та військового будівництва, визначення і реалізації загальних засад управління підрозділами і з'єднаннями Збройних Сил України.

Тривалий час у структурі МО адміністрування цифрової трансформації здійснювали різні структурні підрозділи, на які покладалися завдання щодо інформаційного і цифрового забезпечення функціонування МО як центрального органу влади та апарату міністра. Зокрема, – заступник міністра оборони з питань цифрового розвитку відповідав за означений напрям. Разом із цим, тривалий час спеціалізованого підрозділу, який би цілеспрямовано виконував це завдання не існувало. Наприкінці 2020 р. під час розширеного засідання МО за участю членів Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки і підкомітету з державної безпеки та оборони було прийнято рішення про мінімізацію використання паперових носіїв інформації, впровадження сучасних технологій, здійснення цифрових трансформацій і цифровізації управлінських процесів (Проворний, 2020). Підсумком цього стало створення спеціалізованого підрозділу у структурі МО, який би спеціально призначений для адміністрування означених питань. Так, у відповідності до Наказу Міністерства оборони України від 25.11.2020 р. № 440 було створено Директорат політики цифрової трансформації та інформаційної безпеки у сфері оборони Міністерства оборони України (далі – Директорат) (Наказ Міністерства оборони № 440, 2020).

За особливостями свого правового статусу Директорат є самостійним структурним підрозділом апарату МО та органом військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають визначені Міністром оборони України військові частини, підприємства, науково-дослідні установи та вищі військові навчальні заклади, інші установи та організації (далі – підпорядковані установи). Директорат у субординаційному

відношенні підпорядковується Міністру оборони України, який здійснює керівництво його діяльністю. Спрямовує та координує діяльність Директорату заступник Міністра оборони України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації.

Орієнтуючись на зміст Наказу МО № 440, основними формами адміністрування цифрової трансформації та інформаційної безпеки у МО є:

1) *Забезпечення формування державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва в мирний час та особливий період в частині щодо політики цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки* (в тому числі й кібербезпеки), відповідних інноваційних технологій у сфері оборони, створення умов щодо її реалізації. У межах цього напрямку Директорат готує пропозиції міністру оборони щодо формування пріоритетів, цілей та першочергових проектів оборонної реформи, шляхів та перспектив удосконалення політики цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки, застосування відповідних інноваційних технологій у сфері оборони, розробляє пропозиції щодо впровадження інформаційних технологій у діяльність апарату МО, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки, застосування інноваційних технологій у сфері оборони відповідно до перспектив та тенденцій розвитку збройного протидіювання, характеру сучасних та майбутніх військових конфліктів.

Слід зауважити, що зазначений напрям адміністрування спрямований, у першу чергу, на забезпечення інформаційної безпеки у Збройних Силах України. У зазначеному контексті Б. М. Тична відзначає, що інформаційна безпека у сфері діяльності системи Збройних Сил орієнтована на недопущення існуючих, можливих (прогнозованих) загроз проти безпечного їх функціонування та, головне, – сфери їх відповідальності (Тична, 2020, с. 111). Відповідно, є підстави вважати, що результативність відомчого адміністрування інформаційної безпеки у МО і Збройних Силах є однією із запорук інформаційної безпеки держави в цілому.

2) *Формування та організація виконання завдань оборонної реформи в частині, що стосується питань цифрової трансформації, впровадження інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки*, відповідних інноваційних технологій у сфері оборони. У межах цього напрямку Директорат здійснює планування і управління інформаційними ресурсами в секторі оборони, застосування силами і підрозділами інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та забезпечення інформаційної безпеки Збройних Сил з орієнтацією на кращі стандарти використанням сучасних євроатлантичних підходів, практик та стандартів НАТО, провідних країн світу. Також Директорат займається професіоналізацією сил оборони з питань цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки, забезпечення Збройних Сил України підготовленим особовим складом з певною кваліфікацією у частині цифрової грамотності та компетентності, сприяє поетапному досягненню рівня європейської та євроатлантичної інтеграції в Міноборони, Збройних Силах України та Держспецтрансслужбі з питань цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки, відповідних інноваційних технологій у сфері оборони, який буде визнано державами-партнерами та українським суспільством.

3) *Організація, координація та контроль супроводження силами та засобами інформаційної безпеки у межах виконання завдань оборони України*. Основними загрозами для інформаційної складової системи оборони держави є загрози дезорганізації системи державного і військового управління, пошкодження мереж

зв'язку незаконно створеними збройними формуваннями, підбив морально-психологічного стану військовослужбовців (Замаруєва та Рось, 2012, с. 14). Відповідно, протидія таким загрозам має передбачати ефективну систему їх попередження. У цьому напрямі Директорат реалізує організовує систему координації діяльності структурних підрозділів МО, органів військового управління, установ, закладів та організацій Збройних Сил України та Держспецтрансслужби під час реалізації проектів цифрової трансформації, впровадження інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки, проведення інформаційно-аналітичної діяльності в інтересах національної безпеки та оборони держави, здійснення аналізу воєнно-політичної обстановки та визначення рівня воєнної загрози національній безпеці, оцінка та опис майбутнього безпекового середовища в державі та навколо неї, готує за їх результатами відповідні пропозиції міністру оборони України тощо;

4) **Виконання інших завдань та функцій, які покладені на Міністерство оборони України за напрямками цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки.** Зазначений напрям є доволі широким за змістом. У його межах здійснюється Директорат здійснює супроводження проектів щодо розроблення спеціалізованого програмного забезпечення, призначеного для вирішення окремих завдань інформаційно-аналітичної підтримки процесів діяльності в системі МО, реалізації повноважень щодо військово-політичного та адміністративного керівництва Збройними Силами України, забезпечення функціонування загальнодержавної мережі ситуаційних центрів, здійснення оперативного управління в кризових ситуаціях воєнного та іншого характеру. Крім цього, в МО ведеться системна робота із здійснення формування та ведення Реєстру електронних послуг МО України, здійснюється розгляд проектів законів, інших нормативно-правових актів, що готуються іншими державними органами, та надійшли на погодження до МО, здійснення в межах компетенції заходів щодо адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу відповідно до зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію, вивчає європейський досвід та досвід держав-членів НАТО, здійснення впровадження відповідно до закону космічної діяльності у сфері оборони та національної безпеки України, надання методично-консультативної допомоги структурним підрозділам МО, органам військового управління, установами, закладами та організаціями Збройних Сил України під час реалізації ними політики з питань цифрової трансформації, інформаційних технологій, автоматизації, інформатизації та інформаційної безпеки, застосування відповідних інноваційних технологій у сфері оборони та ін.

На важливість четвертого напрямку адміністрування вказує те, що сучасне нормативне забезпечення інформаційної реформи у структурі МО та Збройних Сил є одним із найбільш пріоритетних завдань. Ми погоджуємося з Є. М. Мануйловим та Ю. Ю. Калиновським з приводу того, що здійснення ефективних, системних безпекових заходів у інформаційній сфері країни необхідно постійно вдосконалювати нормативно-правову базу задля збереження балансу між інтересами держави у сфері інформаційної безпеки та інформаційними правами людини (Мануйлов та Калиновський, 2016, с. 146). Іноземний досвід однозначно доводить правильність цієї тези. На сьогодні Україна активно працює у напрямі реформування законодавчих засад розвитку системи забезпечення інформаційної безпеки у системі Збройних Сил України в цілому та МО, зокрема.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. На сьогодні у структурі МО України адміністрування процесів здійснення цифрової трансформації та інформаційної безпеки здійснює спеціалізований структурний

підрозділ. – Директорат політики цифрової трансформації та інформаційної безпеки у сфері оборони Міністерства оборони України. До предмету його відання входить широке кола питань, які спрямовані, у кінцевому рахунку, на досягнення єдиної цілі – забезпечити інформаційну інфраструктуру Збройних Сил України від шкідливих посягань, збереження їх боєздатності та ефективне забезпечення завдань із оборони держави. Поряд із цим, нормативне забезпечення відомчої діяльності із забезпечення інформаційної безпеки МО лише започатковується і потребує розвитку. Відповідно, одним із основних завдань сучасної юридичної науки є вироблення пропозицій щодо удосконалення нормативної основи забезпечення реформи цифрової трансформації і інформаційної безпеки у системі Збройних Сил України та Міністерства оборони України.

Бібліографічний список

- Боднар, І. Р., 2014. Інформаційна безпека як основа національної безпеки. *Механізм регулювання економіки*, 1, с. 68–75.
- Замаруєва, І. В. та Рось, А. О., 2012. Забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері при запобіганні і стримуванні воєнного конфлікту. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*, 28, с. 12–15.
- Мануйлов, Є. М. та Калиновський, Ю. Ю., 2016. Роль і місце інформаційної безпеки у розбудові сучасної інформаційної держави. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*, 2 (29), с. 144–153.
- Міністерство оборони України, 2018. *Кібератаки Російської Федерації: хронологія*. [online] Доступно: <<https://www.mil.gov.ua/ukbs/kiberataki-rosijskoi-federaczii-hronologiya.html>> (дата звернення: 20.04.2021)
- Наказ Про затвердження Положення про Директорат політики цифрової трансформації та інформаційної безпеки у сфері оборони Міністерства оборони України : від 25.11.2020 р. № 440. *Міністерство оборони України* [online] Доступно: <https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2020/440_nm.pdf> (дата звернення: 20.04.2021)
- Освіта України, 2011. Норми адміністративно-правового регулювання. Реферат [online] Доступно: <https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17567/> (дата звернення 28.03.2021)
- Проворний, Є., 2020. Які завдання визначив на 2021 рік очільник Міноборони. *Інтернет-сайт «АрміяInform»* [online] Доступно: <<https://armyinform.com.ua/2020/12/yaki-zavdannya-vuznachuv-na-2021-rik-ochilnyk-minoborony/>> (дата звернення: 20.04.2021)
- Тична, Б. М., 2020. Інформаційна безпека як основа інформаційної діяльності Збройних Сил України. *Юридичний вісник*, 2 (55), с. 108–113

References

- Ministerstvo obrony Ukrainy, 2018. *Kiberataky Rosiiskoi Federatsii: khronolohiia [Cyber attacks of the Russian Federation: chronology]* [online] Available at: <<https://www.mil.gov.ua/ukbs/kiberataki-rosijskoi-federaczii-hronologiya.html>> (Accessed 04.20.2021)
- Bodnar, I. R., 2014. Informatsiina bezpeka yak osnova natsionalnoi bezpeky [Information security as the basis of national security]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, 1, с. 68–75.

- Osvita Ukrainy, 2011. Normy administratyvno-pravovoho rehuliuвання. Referat [Norms of administrative and legal regulation] [online] URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17567/ (date of application 03/28/2021)
- Provornyi, Ye., 2020. Yaki завдання vyznachyv na 2021 rik ochilnyk Minoborony [What tasks did the head of the Ministry of Defense set for 2021]. *Internet site "ArmyInform"* [online] Available at: <https://armyinform.com.ua/2020/12/yaki-zavdannya-vyznachyv-na-2021-rik-ochilnyk-minoborony/> (date of application: 04/20/2021)
- Nakaz Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Dyrektorat polityky tsyfrovoi transformatsii ta informatsiinoi bezpeky u sferi oborony Ministerstva oborony Ukrainy : vid 25.11.2020 r. № 440. [On the approval of the Regulation on the Directorate of Digital Transformation Policy and Information Security in the Defense Sector of the Ministry of Defense of Ukraine: Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated November 25, 2020 No. 440]. *Ministerstvo oborony Ukrainy* [online] Available at: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2020/440_nm.pdf (date of application: 04/20/2021)
- Tychna, B. M., 2020. Informatsiina bezpeka yak osnova informatsiinoi diialnosti Zbroinykh Syl Ukrainy [Information security as the basis of information activities of the Armed Forces of Ukraine]. *Legal Bulletin*, 2 (55), p. 108–113.
- Zamaruyeva, I. V. and Ros, A. O., 2012. Zabezpechennia informatsiinoi bezpeky derzhavy u voiennoi sferi pry zapobihanni i strymuvanni voiennoho konfliktu [Ensuring the information security of the state in the military sphere during the prevention and containment of military conflict]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Viiskovo-spetsialni nauky*, 28, p. 12–15.
- Manuylov, Ye. M. and Kalinovskyy Yu. Yu., 2016. Rol i mistse informatsiinoi bezpeky u rozbudovi suchasnoi informatsiinoi derzhavy [The role and place of information security in the development of a modern information state]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*, 2 (29), p. 144–153.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2023

Melnyk S.

FORMS OF ADMINISTRATION OF DIGITAL TRANSFORMATION AND INFORMATION SECURITY IN THE MINISTRY OF DEFENSE OF UKRAINE

In the article, taking into account threats and risks that are faced by the information security of Ukraine as a whole and structures that are subordinated to the Ministry of Defense, in particular, the content of the main forms of administration of information security and the implementation of digital transformation is distinguished.

The essence of such forms of administration as: 1) ensuring the formation of a state policy on national security in the military sphere, defense and military construction in peacetime and a special period in terms of digital transformation, information technology, automation, informatization and information security in the peaceful time. 2) formation and organization of execution of defense reform tasks in terms of digital transformation issues, introduction of information technology, automation, informatization and information security; 3) organization, coordination and control of support for forces and means of information security within the framework of the implementation of the defense tasks of Ukraine; 4)

implementation of other tasks and functions assigned to the Ministry of Defense of Ukraine in terms of digital transformation, information technologies, automation, informatization and information security.

In a particular order characteristics of legal status and subordination of the Directorate of Digital Transformation and Information Security Directorate in the Defense of the Ministry of Defense of Ukraine are characterized. It is substantiated that the normative support of departmental activities to ensure the information security of the Ministry of Defense is only initiated and in need of development. In this regard, one of the main tasks of modern legal science is to develop proposals to improve the normative basis for providing a digital transformation and information security in the system of armed forces of Ukraine and the apparatus of the Ministry of Defense of Ukraine.

Key words: *Ukraine, Defense, Armed Forces of Ukraine, Information Security, Digital Transformation, Military Management Authorities, Security.*